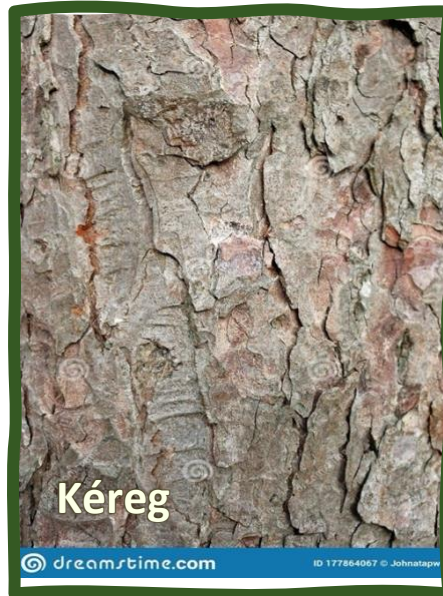

Növénytábla: vadgesztenye

Aesculus hippocastanum L.

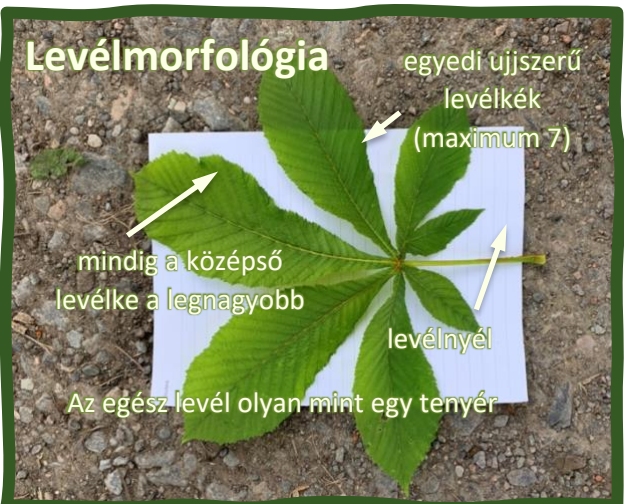

Késő tél – kora tavasz

Keress egy fát, aminek erős ágai a végükön felállnak, oly módon mintha egy méltóságteljes közel-keleti táncos egy lábon egyensúlyozva karjait az égnek kitérve állna.

Fogd meg az óriási, ragadós csúcs levélrügyeket a hajtások és gallyak végén! Keresd meg a patkó alakú levéripacsok helyét a gallyakon!

Levélmorfológia

Növénytábla: vadgesztenye – *Aesculus hippocastanum* L.

Tavasztól nyárig

A tenyér alakú levelek a csoportokba rendeződő virágokkal együttesen, egy felálló kúpos gyertyára hasonlítanak. A szíromlevelek szélei bolyhosak.

Ősszel

A fa alatt mindenütt az óriási gesztenyebarna magok láthatóak.

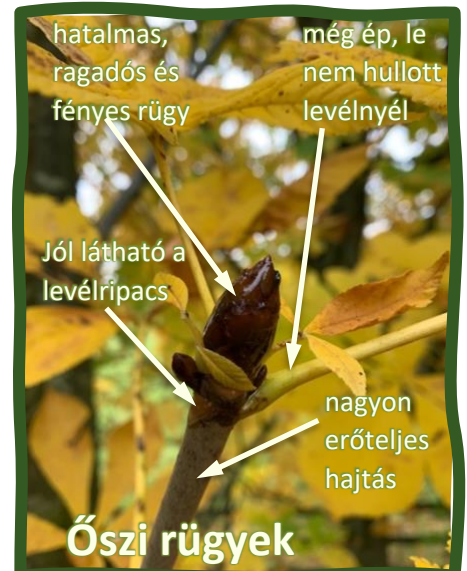
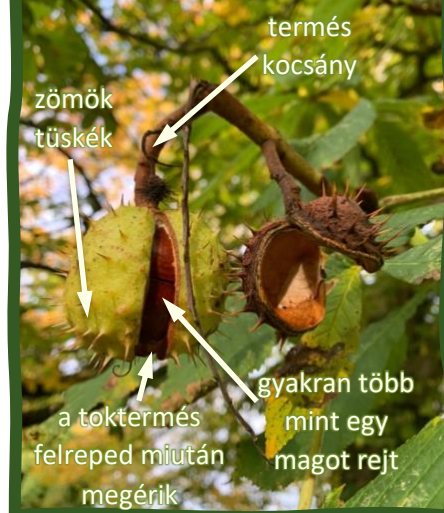
Télen

Kinézete hasonló, mint nagyon kora tavasszal, csak lombzat nélkül. A nagy levél és virágrügyek mély sötétbarnák és megérintve igen ragacsosak a tél végi, kora tavaszi szezonban.

**A nyers
vadgesztenye
mérgező**

Termés

A betegségei és parazitái a baktérium okozta váladékos kéregrákosodás (*Pseudomonas syringae* pv *aesculi*), a vadgesztenye aknázómolylevelet (Cameraria ohridella) és a gomba eredetű guignardiás betegség (*Guignardia aesculin*).

Szaporodási stratégiák.

Beporzás – Okos virágok! A virágok szél- és rovarporozták is egyben. Az egyes virágok kétféleképpen is "jelző lámpaként" szolgálnak a látogató rovarok számára: **1.** A sárgából rózsaszínbe történő színváltozás mutatja, hogy nincs nektárjutalom a rovar számára mert már megtörtén a beporzás. **2.** Az egyes virágok a szíromlevelek be- és kinyitásával, valamint speciális illatanyagok kibocsátásával kontrolálják, hogy mikor porozhatják be a virágot. **Magterjesztés:** Víz vagy állatok útján történik a diszperzió.

Növénytábla: vadgesztenye

Aesculus hippocastanum L.

Adatok:

TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZA: sebezhető
ELTERJEDÉSE: Európa szerte elterjedt

Növényrendszertan (Taxonómia)

A szappanfafélék családjába (*Sapindaceae*) és az *Aesculus* nemzetségbe tartozik. Magas, akár 35m-re is megnövő, zömök, lombullató faj.

Virágzás: késő áprilistól kora júniusig

A virágok felépítése: A virágok 4-5 az alapjuknál rózsaszín vagy sárga foltot viselő fehér szirmlevelekből állnak. A porzók erősen felefelé íveltek.

Termés: Szeptember-október

A kerekded kifelé zömök tüskékkel borított termés éretlenül zöld, majd mikor megérik barnává alakul. Éretten felnyílik, és láthatóvá válik a termés belső fehér fala és az óriási mag, amit a köznyelvben csak gesztenyének hívunk.

Levél: A tenyeresen összetett levelek 5-7 egyedi méretű levélkéből állnak, amelyekből mindig a középső a legnagyobb.

Élőhely: Óshonos a Balkánon és Görögországban. Szépsége miatt Európa szerte előszeretettel ültetik parkokba, városi utcákba és vidéken is. A nedves, jó vízellátottságú talajokat kedveli.

Rügy: A rügy nagyméretű sötét vöröses-barnás, a vége kihegyezett. Tél végén és kora tavasszal igen ragadós.

Emberi fogyasztás: A nyers vadgesztenye mag mérgező. Ha mégis megennél egyet, hamarabb kifogod köpni mint, hogy bármi történne. A növény különböző részei magas aesculin tartalmúak, amit a

További elnevezések

Népies neve a lógesztenye és a bokrétafa.

Miről ismerjük fel

Legjobb megfigyelési és felhasználási időszak:

Attól függ mire szeretnéd használni!

- Május 11.-e a vadgesztenye napjaként ismert. Ilyenkor a fa száz meg száz gyertya alakú fehér virággal díszített. Sok virág aprólékosan díszített menyasszonyi ruhára vagy piros/sárga pettyekkel tarkított gyertyára hasonlít (20-30 cm magasak).
- Szeptemberben a vadgesztenyék már gyűjthetőek. Ősszel a levelek sárgás-aranyból narancssárgába váltanak, majd a többi fánál korábban lehullanak. A lehullott levelek nyomán visszamaradt levélripacsok patkó alakúak, amelyeken olyan mintha még a "patkó szögelés nyoma" is látszana.

Törzs

A fiatal fa törzse sima, de később pirosas-barnás vagy sötét szürke színt vesz fel. A kéreg később hosszú, szögletes pikkelyekre tagolódik, melyeknek széle eláll a törzstől. A fiatal hajtások igen erősek, rózsaszínes-barnásak, halvány pórusokkal.

Hasonló fajok:

A fa csak más vadgesztenye fajokkal téveszthető össze, mint például a hússzínű vadgesztenye (*Aesculus x carnea*) melynek piros virágai és kisebb magja van, valamint a termése is általában kevesebb tüskét hordoz vagy teljesen tüske mentes. A rügyek szemmel láthatóan nem ragadósak. A gesztenye (*Castanea sativa*), habár eléggé eltérő kinézetű fa, nagyon hasonló "vadgesztenye szerű" termése van. A termés külső burka sárgás-zöldes és erős tüskékkel borított. Belül a vöröses-barnás gesztenyék csúcsosak.

TÁPLÁLÉKLÁNC

Nektárját méhek gyűjtik be,
levelét aknázó molyok fogyasztják.

Növénytábla: vadgesztenye – *Aesculus hippocastanum* L.

Micsoda név! Latin neve a *hippocastanum* lógesztenyét jelent. Két elmélet van a név eredetéről; az egyik, hogy a lovak légzőrendszeri problémáit gyógyítja, a másik szerint az ősszel lehulló levelek hagyta kis patkó alakú levélripacsokról kapta nevét.

Növénytani szótár (1. rész)

portok – a porzó pollen tartó képlete, a porzó tetején helyezkedik el

porzósál – a porzó portokat tartó szára

virágzat – a virágok csoportba rendeződése (több típusa van)

levélke – az összetett levél teljesen elkülönülő alegysége

pillás – általában a virág vagy levél szélein található szőrszerű képletek

pórus – hajtáson található légcserét lebonyolító képletek

Növénytani szótár (2. rész)

levélripacs – a lehullott levélnyel nyoma a hajtáson (sokszor egyedi alakú).

tenyeresen összetett levél – három vagy több levélke ugyanabból a pontból ered, nyitott tenyérszerű alakot vesz fel a levél

sziromlevelek – a takarólevelek közül a díszesebb (a másik a csészelevelek) belső elhelyezkedésűek, körülveszi az ivarleveleket

levélnyel – a levél szára, ezzel rögzül a hajtáshoz

porzó – a virág hím ivarú része, portokból és porzószálból áll

virágkocsány – a virágot tartó szár

Tegyük virtuális túrát a vadgesztenye körül, a Pappus kisfilmek segítségével.

A vadgesztenye kora ősszel

levélripacs

A legnagyobb és legidősebb – A legidősebb vadgesztenye 411 éves (+/- 190 év) és a franciaországi Zetting település egy templomkertjében található. A legnagyobb 7,33 m törzskerülettel rendelkező példány az angliai Hughenden Manor kúria kertjében áll.

Megjegyzés: nem mindig a legnagyobb fa a legidősebb!

Természetvédelmi státusz (IUCN – Vörös lista)

